

[Rahbæk Møller]

måde – og forhåbentlig kan foruden køberne af landbrugsejendomme også sælgerne se det rigtige i, at man på denne måde afskaffer renteslaveriet i landbruget.«

Denne leder har fat i noget af det, der er hovedproblemet i landbruget i dag. Det har for så vidt altid været tilfældet, at man levede fattig og døde rig, men en lang række udviklinger i de senere år har gjort, at dette problem er vokset kraftigt. Jeg tænker på prisstigningerne på landbrugsejendomme op gennem 1970'erne, jeg tænker på det stærkt forøgede behov for investeringer, som de store produktioner skaber. I mange år klarede landbruget det ved løbende at belåne værdistigningerne, men da værdistigningerne så standsede, samtidig med at renten toppede, skulle det jo gå galt.

Det er også derfor, at de tiltag, der er taget indtil nu med gældssanering, rentetilskud osv., godt nok har lettet situationen noget, men ikke har løst problemet og ikke kan løse problemet fundamentalt. Der skal en eller anden langsigtet strukturændring til.

De forslag, vi fremlægger, er ikke så vidtgående som de visioner, den leder, jeg netop citerede, indeholdt. Det er der ikke noget mærkeligt i. Det er ikke folketingets opgave at opstille den endelige målsætning for dansk landbrug, men folketinget skal opstille nogle rammer, inden for hvilke landbruget selv kan forme udviklingen.

Vi er kommet med to forslag. Det ene drejer sig om en jordbrugerfond, og der er i det væsentlige tre elementer i den fond. Den kan yde billige indeksslån til nyetablerede. Den inddrager værdistigningerne, eller der kommer en værdistigningsafgift, hvis provenu indgår i fonden, og endelig er den demokratisk ledet og decentralt ledet af bestyrelser, der vælges af landmændene selv på amtsplan.

Tilsammen vil disse tre forslag, disse tre elementer, virke på den måde, at man løser det problem, jeg netop har nævnt. Man jævner den skæve indkomstfordeling ud, man fjerner det kapitaldræn fra landbruget, der sker ved generationsskiftet, og man sikrer, at landbruget bliver ledet af landbruget selv.

Vi har også lagt andre opgaver ind i denne jordbrugerfond. Der er et helt akut problem med de folk, der står og skal på tvangsauktion. Her er det væsentligt, at fonden kan gå ind og købe deres ejendomme og lade

dem fortsætte som forpagtere, ikke fordi det er nogen lykkelig løsning for de pågældende mennesker, men det er bedre, end at de helt skal mistes for landbruget. Det er klart en nødhjælp, men det er nødvendigt i situationen.

Endelig bør fonden kunne lede forsøg med økologisk rigtigt landbrug. Vi ved alle, hvor vigtigt det er, at landbruget kommer til at spille den rigtige rolle i den globale fødevaringssituation. Det kan være vanskeligt eller rettere sagt umuligt for den enkelte landbruger at indrette sin produktion økologisk, men dér vil netop en fond på rimelig vis kunne gå ind og sikre de eksperimenter, der er nødvendige.

Det andet forslag går på andelsejet landbrug, og det er af hensyn til de mennesker, som allerede nu ønsker at gå ind i tanker, som stadig væk er skitseret i den nævnte leder. Det er i høj grad grupper af yngre landmænd, der har disse tanker, og det er også nogle af de landmænd, der i dag er truet af krisen.

Vi skitserer tre former for andelsejet brug. Den ene er ikke særlig vidtgående. Det er andelsforeninger. Det er grupper af for så vidt selvstændigt drevne brug, som blot ejes af en andelsforening, og det vil sige, at der sker ikke andet i den forbindelse, end at man som sagt jævner generationsskiftet, men i øvrigt kører brugene på sædvanlig vis.

Så er der andelsbrug. Det er en mere vidtgående form, hvor et enkelt større brug køres i fællesskab af en række mennesker. Det har en række fordele. Det er op til de enkelte, om de synes, det er en fordel for dem at arbejde fælles eller at arbejde alene, men i hvert fald får de, der går ind i et fællesskab, de fordele, at de kan have mere fleksibel arbejdstid. De får mulighed for at tage fri en dag; det er næsten umuligt, hvis man står med et familiebrug. De får atter mulighed for en varieret produktion; familiebruget kan jo i dag ikke have både køer og svin, men større andelsbrug vil have mulighed for det og derved have et mere balanceret landbrug.

Endelig har vi nævnt muligheden for at oprette produktionskollektiver. Her vil jeg godt fremhæve, som der også står i forslaget, at disse kun bør kunne oprettes på dispensation. Det er ikke vores vision, at dette skal være et dominerende led i landbruget på længere sigt, det tror vi ikke er hensigtsmæs-